

Breda Ilich Klančnik, ob obletnici

Breda Ilich Klančnik je bila rojena 13. avgusta 1946 v Mariboru. Njen praded in ded po materini strani sta bila utemeljitelja slovenskega bibliotekarstva in bibliografije: Franc Simonič je bil med drugim kustos in bibliotekar v univerzitetni knjižnici na Dunaju, njegov zet Janko Šlebinger pa je kariero končal kot ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, in to v času, ko so gradili njeno novo stavbo po Plečnikovih načrtih. Oba sta se po upokojitvi umaknila k svojim knjigam v družinsko hišo v Gornji Radgoni. Ta del svoje družinske zgodovine je Breda Ilich Klančnik pred kratkim sama popisala v članku *Habent sua fata libelli. Ostanki družinske knjižnice Simonič-Šlebinger v Gornji Radgoni* (*Knjižnica*, 59/3, 2015). Nekje sem prebrala, da bibliotekarstvo zahteva bogato splošno znanje in zbirateljsko pridnost. Ti dve lastnosti sta bili Bredi Ilich tako rekoč položeni v zibel.

Svojo strokovno kariero je po diplomi na ljubljanski Filozofski fakulteti leta 1975 začela v Umetnostni galeriji Maribor (UGM), kjer je bila zaposlena do leta 1989, nato pa je prešla v Moderno galerijo v Ljubljani. Mariborsko obdobje zaznamujejo katalogi retrospektivnih razstav umetnikov in tematskih preglednih razstav, pri realizaciji katerih je delovala samostojno ali kot del strokovne skupine: *Ivan Kos* (1975), *Janez Šibila* (1977), *Pridobitve UGM 1969–79* (1979), *60 let organizirane likovne dejavnosti v Mariboru* (1980), *Likovno življenje med vojnama v Mariboru* (1984), *Jan Oeltjen* (1981), *Janez Vidic* (1983), *Anton Gvajc* (1986), *Oton Polak* (1987), *Likovno življenje v Mariboru 1945–55* (1988). Tudi po prehodu v ljubljansko Moderno galerijo vezi z mariborsko institucijo ni prekinila in s svojim širokim poznavanjem tematike ter z izkušnjami je sodelovala še pri retrospektivah *Branko Zinauer* (1991) in *Slavko Tihec* (2003). Upam, da so v UGM posneli večer spominjanj Brede Ilich Klančnik in kiparke Vlaste Zorko, ki je bil prirejen ob praznovanju 60-letnice te ustanove leta 2014; predstavljam si, da so se skozi njune besede vrnili pokojni graditelji UGM, Branko Rudolf, Maks Kavčič, Sergej Vrišer, Andrej Ujčič.

V Moderni galeriji so jo prvič povabili k sodelovanju leta 1976 ob retrospektivni razstavi *Mateja Sternena*, ki je bil tema njene diplomske naloge. Njena prva zadolžitev leta 1989 je bila koordinacija dela ob pripravah na retrospektivo *Franceta Pavlovca*, za razstavni katalog pa je prispevala tudi tekst. Njeno naslednje delo »na terenu«, kot je to sama velikokrat označevala, je bilo zbiranje del za retrospektivo

Breda Ilich Klančnik na otvoritvi razstave Zorana Mušiča v Moderni galeriji leta 2009, © Moderna galerija, Ljubljana (foto: Dejan Habicht)

Gojmir Anton Kos (1992). Razstavo je tudi postavila in uredila zajeten katalog z bogatimi dokumentarnimi podatki. Sledile so še druge retrospektivne razstave: *Maksim Sedej* (1995), *Lojze Dolinar* (1996), *France Mihelič* (1999), *Veno Pilon* (2002). Tako kot veliko pregledno razstavo *Tank! Slovenska zgodovinska avantgarda*, ki sta jo s kolegom Igorjem Zabelom postavila ob 50-letnici Moderne galerije (1998), tudi omenjene retrospektive velikanov slovenskega modernizma odlikujejo ne le izčrpne publikacije, ki so ostale kot dragocen vir za nadaljnje raziskovalce (sama je ugotovila, da tudi za ponarejevalce umetniških del), ampak so bili v nekaterih primerih posneti še filmi. V izziv so ji bile tudi inovativne postavitve razstav, ki jih je izvedla v dialogu z izbranimi oblikovalci. Balansirala je dialog med umetnikom in Novim kolektivizmom pri postavljanju velike pregledne razstave *Janez Bernik* (2005), ki jo je spremljal zajeten katalog pod njenim uredništvom. Katalog je leta 2008 nadgradila še z ureditvijo dvojezične monografije *Bernik. Slikarjeva hiša* (z nekaterih skupnih potovanj se spomnim njene ljubezni do pri nas dokaj nepopularne tako imenovane »coffee table book«). Tudi po retrospektivi Maksima Sedeja

je uredila še ponovno izdajo knjige Ludvika Mrzela *Bog v Trbovljah* (Obzorja, Maribor, 1996) s Sedejevimi ilustracijami. Prav ta njena skrb za celostno predstavitev svoje študijske teme jo je dvigala nad povprečje – umetnike je vedno skušala umestiti v čas in prostor, nakazati njihove medsebojne povezave s širšim kulturnim miljejem, poudariti njihove kvalitete. Tako je ob pripravah na retrospektivo Marija Preglja opozorila na ustvarjanje njegovega sina z razstavo *Vasko Pregelj. Utrinki *1968 – 40 let pozneje*, ki je v času prenovne Moderne galerije gostovala v Galeriji Vžigalica v Ljubljani, in na ilustratorski opus Marija Preglja na 8. *Slovenskem bienalu ilustracije* (2008). Eden od vrhov njenega dela je bila velika razstava *Zoran Mušič v javnih in zasebnih zbirkah v Sloveniji*, ki je 24. novembra 2009 odprla prenovljeno stavbo Moderne galerije. Angleška verzija kataloga je izšla leto kasneje, za cel projekt pa je Breda Ilich Klančnik (skupaj z Gojkom Zupanom) drugič prejela priznanje Izidorja Cankarja.

Breda Ilich Klančnik je nadalje, v duhu svojih dedov, sodelovala pri nekaterih pomembnih referenčnih publikacijah v slovenskem jeziku. Za *Veliki splošni leksikon DZS* (Ljubljana, 1997–1998) je prispevala prevode, priredbe in avtorska gesla s področja likovne umetnosti na Slovenskem. Leta 1997 je za Mladinsko knjigo v Ljubljani za serijo Umetnostne monografije napisala tekst *Ivana Kobilca: življenje in delo* (ponatis 1999). Sodelovala je v uredniškem odboru *Vodnika po slovenskih muzejih* (Ljubljana, 2001) in pri redakciji besedil zanj. Leta 2002 je z založbo Arkadija v Ljubljani sodelovala pri publikaciji monografij *France Rotar in Štefan Platininc*. Leta 2006 je bila glavna urednica *Zbornika za Špelco Čopič*. Prispevala je tudi nekaj gesel za slovenske avtorje v *Allgemeines Künstlerlexikon* pri založbi Saur v Leipzigu. Bila je članica komisije za umetnostnozgodovinski terminološki slovar pri SAZU. Njenih razstavnih projektov po manjših razstaviščih se nismo niti dotaknili, v sistemu Cobiss jih najdemo med 187 zadetki, a po mojem mnenju kakšen zgodnji še ni vnesen, pri mnogih pa njeno ime po bibliotekarskih kriterijih ni omenjeno.

Dva mandata je opravljala funkcijo podpredsednice Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva, ki ji je za njeno delo leta 1999 ob inauguraciji nagrade prvič podelilo priznanje Izidorja Cankarja. Leta 2010 je prejela še Valvasorjevo nagrado za življenjsko delo. Ob pisanju utemeljitve k predlogu za podelitev te nagrade smo našli še njena članstva v umetnostnih komisijah, svetih v domači hiši, v drugih galerijskih institucijah in pri Skupnosti muzejev Slovenije, vse do članstva v komisiji za likovno-galerijsko dejavnost pri izvršilnem odboru Prešernovega sklada in komisiji pri Ministrstvu za kulturo RS za ugotavljanje pogojev za pridobitev pravice do plačila prispevkov za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz državnega proračuna (po registru likovnih umetnikov). V utemeljitev smo še zapisali: »Breda

Ilich Klančnik je vtisnila pečat področju muzejsko-galerijske dejavnosti v Sloveniji. Področje moderne in sodobne umetnosti je v tem sistemu še posebej občutljivo, saj muzealiziranje polpretekle in sočasne produkcije zahteva veliko poznavanje tematike, sposobnosti prepoznavanja kvalitete v množičnosti ter njenega utemeljevanja. Dokazala je, da te sposobnosti nedvomno ima, poleg tega jih zna posredovati muzejski publiki in širši javnosti na neposreden, jasen način, v izčiščenem, izbranem pisanem ali govornem jeziku. Njena dejavnost v muzejsko-galerijskem prostoru je povezovalna. Strokovno je zavezana visokim kriterijem presojanja moderne in sodobne likovne produkcije pred njenim uvrščanjem v muzejske zbirke. V razvozlavljanju nahajališč umetnin, katerih pot je včasih prav neverjetna, pa je zaradi širokega poznavanja galeristov in lastnikov del enkratna. Kolegi iz drugih galerij in muzejev, ki so prišli z njo v stik, so njeno pomoč redno iskali tudi kasneje. Svoja spoznanja in ideje nesebično deli z njimi.«

Ravno raziskovalni žar in nesebična delitev spoznanj sta Bredo včasih ovirala pri njeni osebni karieri. Ob že omenjenem delu na terenu ji je zmanjkalo časa za pisanje – spomnim se, da sama dostikrat ni bila zadovoljna z zapisanim, ker bi želela iti globlje, a roki tega niso dovoljevali. Med letoma 1989 in 1991 je kot asistentka prof. dr. Sergeja Vrišerja na oddelku za likovno pedagogiko Pedagoške akademije v Mariboru predavala Zgodovino likovne umetnosti in kulture. Lahko bi posegla po akademski karieri, a jo je premagal »teren«. Široka mreža poznanstev ji je po eni strani pomagala pri iskanju likovnih del in razpoznavanju njihovih zgodb, po drugi strani pa so jo ta poznanstva potegnili v nove, včasih obremenjujoče projekte. Breda namreč ne zna zavračati dela in ga vedno opravlja profesionalno, tudi kadar ne dobi pričakovane pohvale oziroma vzpodbude od svojih kolegov ali celo kadar se njene ideje uporabljajo brez navedbe avtorstva. Na kvaliteto njenega dela niso vplivale niti čisto človeške tragedije, ki ji v življenju niso prizanašale.

Bogato splošno znanje in zbirateljsko pridnost Breda uporablja tudi po upokojitvi, česar sem vesela. Verjamem, da jo je zaključeno delo ob izidu monografije o Stanetu Jarmu leta 2012 navdalo z zadovoljstvom. Vem, da je vsaj vznemirjena, ko jo svojci pokličejo k dediščini kakega umetnika, saj to pomeni, da ji zaupajo, javnost pa bo bogatejša za poznavanje nekaj novih del slovenske umetnosti ali nove interpretacije že znanih. V zadnjih letih smo se tako seznanili z ilustracijami Vladimirja Lakoviča na *9. Slovenskem bienalu ilustracije* (2010), z visoko estetiko del Lojzeta Spacala na Ljubljanskem gradu (2014) ter s serijo razstav Janeza Vidica in soočenj njegovih del z deli kolegov (2015–2016), s serijo razstav pa je Breda prispevala k praznovanju 90-letnice Vladimirja Makuca (2015). Dolgotrajnejše sodelovanje s hčerjo slikarja in grafika Mihe Maleša, pogost stik z njegovimi deli in načinom

razmišljanja, jo, zdi se, še posebej oplaja. Gre namreč za svet kulture v njenem najširšem pomenu, za svetovljanstvo, odprtost, toleranco, ki jih je zaznamovalo tudi intimno poznanstvo z Zoranom Mušičem.

Tudi pri opisu njene dejavnosti po upokojitvi sem se odločila za izbor, saj je Breda neutrudna in ne želim, da je besedilo preobremenjeno s podatki. Kajti pomembnejše so vrednote, ki jim bo, tako si želim, sledila še naprej, del pa jih že prenaša tudi na svoje vnuke.

JANA INTIHAR FERJAN